

ОСОБЛИВОСТІ ВИМОВНОГО АКЦЕНТУ В АНГЛІЙСЬКОМУ МОВЛЕННІ УКРАЇНСЬКИХ АВІАДИСПЕТЧЕРІВ І ПІЛОТІВ: КОНСОНАНТНА СИСТЕМА

Стаття присвячена проблемі вимовного акценту в англomовному авіаційному радіотелефонному дискурсі. Розглянуто відхилення від нормативної вимови в консонантній системі в мовленні українських авіадиспетчерів і пілотів. Шляхом аналізу даних, отриманих у результаті аудитивного аналізу експериментальних зразків мовлення, встановлено фонемні й фонетичні особливості вимови англійських приголосних українськими мовцями. Запропоновано поділ фонемних й фонетичних порушень на групи відповідно до причин їхнього виникнення.

Широке використання англійської мови в міжмовній комунікації зумовило значне збільшення кількості її носіїв. Число користувачів англійської мови як *lingua franca* наразі складає приблизно один мільярд чоловік, що перевищує кількість мовців англійської як рідної і другої мови [1: 61]. Розповсюдження англійської мови як мови-посередника в міжмовному спілкуванні спричинило виникнення численних варіантів англійської як іноземної мови, наприклад, *Spanish English, Indian English, Ukrainian English* тощо. Ці варіанти відрізняються один від одного низкою фонетичних, лексичних і граматичних рис, серед яких провідна роль належить саме вимовним особливостям [2: 1].

Важливою ознакою фонетичного оформлення англomовного висловлення в міжмовній комунікації є вимовний акцент / ВА, який останнім часом став предметом багатьох лінгвістичних розвідок. Проблема ВА вивчалася в контексті досліджень мовної інтерференції (Л. І. Баранникова 1963, В. А. Виноградов 1976, Ю. Д. Дешерієв 1972, Ю. А. Жлуктенко 1974). Значний інтерес дослідників викликала природа, чинники й причини вимовного акценту (R. C. Major 2001, J. C. Wells 1982, J. Flege 1995, A. Brown 1991), а також вплив цього явища на зрозумілість висловлення в міжмовній комунікації (J. Jenkins 2000, J. Kenworthy 1996, M. J. Munro 1995, T. M. Derwing 1997). Особливостям вимовного акценту українців присвячено праці вітчизняних науковців (В. Ю. Кочубей 2006, О. Р. Валігура 2008).

Аналіз указаних досліджень дозволяє визначити вимовний акцент як систему відхилень від нормативної вимови, зумовлених впливом фонетичної системи рідної мови й актуалізованих у сприйнятті носіїв мови.

Вивчення особливостей вимовного акценту набуває особливої актуальності в англomовному авіаційному радіотелефонному дискурсі / ААРД, який тлумачимо як мовне спілкування пілотів й авіадиспетчерів за допомогою англійської мови як *lingua-franca* в ситуаціях, пов'язаних з безпосереднім виконанням ними професійних і службових обов'язків, з використанням радіотелефонного зв'язку. В умовах англomовного авіаційного радіотелефонного дискурсу звукове оформлення висловлення впливає на ефективність комунікації, від якої, у свою чергу, залежить якість і безпека польотів.

Не зважаючи на те, що вимовний акцент як фактор ефективності комунікації в ААРД був предметом низки досліджень (D. McMillan 1998, N. G. Mohd 2007), особливості вимови приголосних українськими авіадиспетчерами і пілотами / УАП ще не отримали належного висвітлення в науковій літературі. З огляду на це, метою статті є визначення особливостей вимовного акценту УАП у консонантній системі. Виконання поставленої мети передбачає опис фонемних і фонетичних порушень на основі даних, отриманих у результаті аудитивного аналізу зразків експериментального мовлення українських авіадиспетчерів і пілотів.

Вимовний акцент на сегментному рівні охоплює відхилення у вимові голосних і приголосних фонем у єдності їхніх фонемних і фонетичних ознак, а також реалізацію основних позиційних і комбінаторних алофонів цих фонем [3: 141]. Фонемний аспект ВА включає порушення специфічних рис артикуляційної бази іноземної мови та дії парадигматичних чинників у вигляді недостатнього й надмірного розмежування фонем, розрізнення іншомовних фонем за ознаками, релевантними для рідної мови, заміни фонем [3: 141]. Фонетичний аспект вимовного акценту представлений некоректною вимовою алофонів у різному фонетичному оточенні й специфікою їхньої коартикуляції [3: 141].

Під час аудитивного аналізу зразків англійського професійного мовлення УАП аудиторамі-фонетистами зафіксовано 13488 порушень у вимові приголосних фонем. Фонемні відхилення налічують 9724 випадки (72,09%). Аналіз результатів аудитивного аналізу дозволяє припустити, що фонемні відхилення в вимові англійських приголосних спричинені дією чотирьох чинників: 1) впливом артикуляційної бази української мови; 2) заміною англійських звуків українськими; 3) особливостями англomовного авіаційного радіотелефонного дискурсу; 4) недостатньою диференціацією фонем у результаті впливу англійської мови. Таким чином, можемо виокремити чотири групи відхилень за причинами їхнього виникнення. Розглянемо ці групи докладніше.

Порушення нормативної вимови англійських приголосних, що є результатом *впливу артикуляційної бази* української мови, налічують 7719 випадків (57,22%). Ця група представлена двома видами відхилень. Найчисельнішим відхиленням від нормативної вимови є дорсально-дентальна артикуляція фонем /t/, /d/, /v/, /s/, /z/ замість апікально-альвеолярної, наприклад, *getting* [vʔetɛIN], *landing* [vʔλ{vδɛIN], *μαννερ* [vμ{vɛɛ]. Цей вид порушення нараховує 5559 випадків, що складає 41,21%. Відмінності між артикуляційними базами української й англійської мов, а саме менша напруженість української фонації, спричинюють і відсутність аспірації у вимові англійських проривних фонем /p/, /t/, /k/, наприклад, *repairs* [pɪvʔπ^πεɛɛ], *tower* [vʔτ^παY_ε], *become* [βɪvʔκ^πɛμ]. Під час аудитивного аналізу було зафіксовано 2160 (16,01%) порушень цього типу.

Відхилення від нормативної вимови, викликані *заміною англійських приголосних на українські звуки*, налічують 1856 випадків (13,75%). Порушення цієї групи вважаємо за доцільне поділити на три підгрупи: 1) заміна англійських приголосних, відповідників яких немає в українській мові; 2) заміна англійських приголосних, відповідники яких є в українській мові; 3) заміна англійських приголосних сполученнями українських звуків.

Англійські приголосні, відповідників яких немає в українській мові, можуть замінитися схожими, на думку мовця, рідномовними звуками. Аудиторами-фонетистами було зафіксовано 1269 таких випадків (9,41%). Порушення цієї підгрупи охоплюють: а) дорсально-дентальну вимову міжзубних фонем замість інтердентальної, наприклад, *mouth* [vμαYσɛ], *thick* [vσɛIk], *clothed* [vκλɛYzɛδ] – 719 випадків (5,33%); б) дорсально-дентальну вимову фонем /N/ замість задньоязикової, наприклад, *wing* [vωIvɛ], *working* [vω3:kIvɛ], *thing* [vTIvɛ] – 405 випадків (3,00%); в) губно-зубну вимову фонем /ω/ замість губно-губної, наприклад, *west* [vωεστ], *when* [ωεv], *runway* [vρɛvωεI] – 145 випадків (1,08%). Така заміна спричинюється недостатньою диференціацією фонем /T/, /Δ/, /N/, /ω/ під впливом української мови, в якій міжзубна, задньоязикова й губно-губна артикуляції не є диференційними ознаками. Заміна англійських приголосних /T/, /Δ/, /N/, /ω/ українськими звуками призводить до нівелювання фонетичних опозицій /T/ – /σ/, /Δ/ – /z/, /N/ – /v/, /ω/ – /ω/. У результаті цього дві фонемні фонетичні опозиції реалізуються в мовленні УАП як один і той самий звук, що може впливати на декодування значення слова, наприклад, *think* [σINκ] → *sink*.

Заміни англійських приголосних на рідномовні відповідники складають 515 випадків (3,81%). Ця підгрупа представлена такими порушеннями: а) альвеолярна, вібруюча вимова фонем /r/ замість заальвеолярної, наприклад, у словах *drag* [vδp{γ], *crew* [vκpυ:], *arrived* [εvραIσδ] – 166 випадків (1,23%); б) задньоязикова вимова фонем /ŋ/ замість фарингальної, наприклад, *heading* [vξεδIN], *hazard* [vξ{ξεδ], *hundred* [vξɛvδpεδ] – 157 випадків (1,16%); в) відсутність палаталізації палатально-альвеолярних приголосних, наприклад, *finish* [vφIvIx], *measures* [vμεNεɛ], *procedure* [πρεYvσυ:δεNε] – 173 випадки (1,28%); г) заміна фонем /r/ на українську /r/, наприклад, *getting* [vΓεtIN], *cargo* [vκA:ΓεY], *gear* [vΓIε] – 19 випадків (0,14%). Заміна англійських приголосних /p/, /ŋ/, /r/, /Σ/, /Z/, /δZ/ на українські /p/, /x/, /r/, /ш/, /ж/, /дж/ не викликає нівелювання фонетичних опозицій в англійській мові, а, отже, не спричинює зміну значення слова. Однак, припускаємо, що порушення цієї підгрупи впливають на швидкість декодування мовлення українських авіадиспетчерів і пілотів їхніми іноземними співрозмовниками.

Заміна англійських приголосних сполученнями українських звуків налічує 72 випадки (0,53%) і представлена такими відхиленнями: а) заміна фонем /δZ/ на звукосполучення [д]+[й], наприклад, *during* [vδɛφYεpIN] – 39 випадків (0,29%); б) заміна фонем /N/ на українське звукосполучення [н]+[r], наприклад, *during* [vδZYεpIvɛr], *δυμπινυ* [vδɛμπIvɛr], *φιλλινυ* [vφIλIvɛr] – 27 випадків (0,20%); в) заміна фонем /N/ на українське звукосполучення [н]+[r], наприклад, *draining* [vδρεIvIvɛr], *ρεμινινυ* [pɪvμεIvIvɛr], *ωορκινυ* [vω3:kIvɛr] – 6 випадків (0,04%). Заміну /δZ/ на [д]+[й] пояснюємо існуванням кількох варіантів вимови слова *during*, а саме [vδZYεpIN] та [vδφYεpIN], перший з яких, зважаючи на його більшу поширеність [4], було прийнято нами за нормативний. Порушення другого й третього типу спричинюються надмірною диференціацією англійської приголосної /N/, що в мовленні УАП реалізується як два окремих звуки: [н]+[r]/[r]. Причиною цього відхилення може бути також вплив графічної системи англійської мови, оскільки в переважній більшості випадків фонема /N/ позначається графом *ng*.

Порушення нормативної вимови, зумовлені особливостями ААРД, налічують 107 випадків (0,79%) й полягають у змікненій вимові щілинного /T/, що робить його схожим на англійський [τ] або український [т], наприклад, *three* [τpɪ:], *thousand* [τɛ αυzε↔vδ]. Це відхилення не є проявом інтерференції фонетичної системи української мови, оскільки вимова слів *three* та *thousand* як [τpɪ:] і [ταυzε↔vδ] регламентована Міжнародною організацією цивільної авіації з метою забезпечення більшого ступеню зрозумілості цих слів в умовах англомовного авіаційного радіотелефонного дискурсу [5: 21].

Заміна англійських приголосних на схожі англійські звуки була зафіксована в 30 випадках (0,22%) і представлена такими відхиленнями: 1) губно-губна вимова фонем /w/ замість губно-зубної, наприклад,

cover [ʌkʌzɔɪ], *leaving* [ˈvɛliːvɪŋ], *αποιδ* [≡ʌvɔiδ] – 18 випадків (0,13%); 2) міжзубна вимова фонем /σ/ замість апікально-альвеолярної, наприклад, *passenger* [ˈpɑsɛŋdʒɛr], *surfaces* [ˈsɜːfɪsɪz], *southern* [ˈsɜːθɹn] – 12 випадків (0,09%). Уважаємо, що ці відхилення викликані недостатньою диференціацією фонем /T/ – /σ/, /ω/ – /ω/ під впливом англійської мови. Міжзубна й губно-губна артикуляції фонем /T/, /ω/ поширюються на схожі, на думку мовця, фонем /σ/, /ω/, що зумовлює нівелювання фонетичних опозицій та може спричинити зміну значення слова.

Фонетичні відхилення у вимові англійських приголосних, зафіксованих аудиторіями-фонетистами, нараховують 3776 випадків, що складає 27,91% усіх відхилень у консонантній системі. Уважаємо за доцільне поділити ці фонетичні порушення на такі групи: 1) відхилення під впливом фонетичних законів рідної мови; 2) відхилення, які є результатом надмірного узагальнення фонетичних правил англійської мови; 3) відхилення внаслідок фонемних порушень у вимові суміжних приголосних; 4) відхилення в реалізації носового й бокового проривів; 5) зміна кількості звуків у слові; 6) заміна англійських звукосполучень українськими звуками; 7) інші відхилення. Нижче пропонуємо докладніший опис цих груп відхилень.

Порушення, які є наслідком впливу фонетичних законів рідної мови складають 1739 випадків, що становить 12,86% усіх відхилень в консонантній системі. Ця група представлена такими порушеннями: а) повне оглушення алофонів дзвінких фонем у кінцевій позиції, наприклад, *lose* [vɛlɔːzɪ], *aid* [vɛɪdɪ], *save* [vɛsɛɪvɪ] – 1184 випадки (8,76%); б) палаталізація алофонів приголосних фонем перед голосними переднього ряду, наприклад, *feet* [vɛfɛtɪ], *zero* [vɛzɛrɔː], *dumping* [vɛdʒmɪŋ] – 440 випадків (3,25%); в) надмірна палаталізація палатально-альвеолярних приголосних, наприклад, у словах *passenger* [vɛpɛsɛŋdʒɛr], *measures* [vɛmɛzɛzɪz], *sure* [vɛʃɜːr] – 115 випадків (0,84%). Варто зауважити, що повне оглушення англійських дзвінких приголосних у кінцевій позиції зумовлене вторинною інтерференцією російської мови, в якій таке оглушення нормативне, наприклад, *рос. дуб* [dub]. Українській мові це явище не властиве. Пом'якшення приголосних перед голосними переднього ряду, притаманне українській стандартній вимові, є відхиленням від нормативної вимови англійської мови.

Надмірне узагальнення фонетичних правил англійської мови стало причиною 886 порушень (6,57%), серед яких виокремлюємо такі: а) некоректна реалізація палаталізованих алофонів фонем /λ/ (світлого λ), наприклад, у словах *filling* [vɛfɪlɪŋ], *ρεαλλψ* [vɛrɛɪλɪ], *προβλεμσ* [vɛprɔβlɛmɪz], – 750 випадків (5,55%); б) відсутність зв'язного [r], наприклад, *unsure of* [vɛʃvɛʃvɛrɔː], *container is* [kɔntɛɪnɛɪzɪz], *διπαρτυρε ινφορματιον* [dɪvɛpɑːtɪzɛrɪvɛfɛvɛmɛɪzɪvɛ], – 87 випадків (0,65%); в) відсутність палаталізації алофонів задньоязикових фонем перед голосними переднього ряду, наприклад, *working* [vɛwɜːkɪŋ], *smoke in* [vɛsmɔkɪvɪ], *crack is* [vɛkrɪkɪzɪz], – 28 випадків (0,21%); г) відсутність нейтралізації аспірації алофонів фонем /π/, /τ/, /κ/ у відповідних позиціях, наприклад, *transporter* [trɔvɛspɔrtɛr], *start* [vɛstɑːt], *straight* [stɹɛɪt] – 21 випадок (0,16%). Порушення цієї групи відбуваються в наслідок того, що УАП, засвоївши фонетичні правила англійської мови про аспіровану вимову глухих проривних приголосних і відсутність палаталізації приголосних перед голосними переднього ряду, застосовують ці типи артикуляції до усіх алофонів, що не завжди відповідає правилам нормативної вимови. Відсутність зв'язного [r] пояснюємо надмірним узагальненням правил читання, згідно з якими *r* після голосних не читається.

Вплив фонемних відхилень у вимові суміжних звуків зумовив 752 відхилення, що становить 5,57% усіх порушень нормативної вимови приголосних. Ця група представлена такими відхиленнями: а) відсутністю оглушення алофонів фонем /ω/, /λ/, /ρ/, /φ/ після аспірованих приголосних, наприклад, у словах *crew* [vɛkrɔː], *computers* [kɔmɛvɛpɔtɛzɪz], *request* [rɪvɛkɔɛst], – 589 випадків (4,37%); б) некоректною вимовою заальвеолярних алофонів фонем /τ/ у позиції перед /ρ/, наприклад, у словах *straight* [vɛstɹɛɪt], *transportation* [vɛtrɔvɛspɔtɛɪzɪvɛ], *control* [kɔvɛtrɔɪl] – 114 випадків (0,84%); в) відсутністю асиміляції за участю губ при вимові алофонів приголосних фонем у позиції перед /ω/, наприклад, *equipment* [ɪvɛkɛpɛmɛnt], *request* [rɪvɛkɛst], *twelve* [vɛtvɛlvɛ], – 49 випадків (0,36%). Порушення цієї групи спричинені фонемними відхиленнями від нормативної вимови фонем, суміжних зі згаданими алофонами. Так, якщо в артикуляції /π/, /τ/, /κ/ відсутня аспірація, то суміжні з ними алофони фонем /ω/, /λ/, /ρ/, /φ/ не оглушуватимуться; якщо фонема /ρ/ реалізується за допомогою альвеолярної вимови замість заальвеолярної, то передуючий їй алофон фонем /τ/ не може бути заальвеолярним; якщо фонема /ω/ вимовляється за допомогою губно-зубної артикуляції, то алофони попередніх приголосних не зазнаватимуть огублення.

Відхилення в реалізації бокового й носового проривів складають 162 випадки (1,19%). Відсутність бокового прориву алофонів фонем /π/, /τ/, /κ/ у позиції перед /λ/ налічують 149 випадків (1,10%), наприклад, *immediately* [ɪvɛmɛdɪɪtɪ], *completed* [kɔmɛvɛplɛɪtɪd], *climb* [vɛkɛɪm]. Відсутність носового прориву алофонів фонем /δ/ у позиції перед /v/ становить 13 випадків (0,09%), наприклад, *don't know* [dɔvɛntvɛnɔː].

Порушення, що полягають у зміні кількості звуків у слові, нараховують 168 випадків (1,22%) й охоплюють опущення приголосних у потоці мовлення, наприклад, *calculated* [vɛkɛlɛkɛɪtɪd], *arrived* [ɪvɛrɪvɛd], *operates* [vɛɔpɛɪtɛs] – 138 випадків (1,01%), а також їхню епентезу, наприклад, *approve*

[$\equiv\mu\forall\pi\rho\upsilon:\text{т}$], *station* [$\forall\sigma\tau\epsilon\text{I}\Sigma^{\equiv}\nu\sigma$] – 30 випадків (0,21%). Серед звуків, які найчастіше додаються до звукового складу слова українськими авіадиспетчерами і пілотами є звук [p] або його український відповідник. Уважаємо, що це відхилення викликане впливом правопису, наприклад, *transportation* [$\%t\rho\{v^{\tau}\sigma\text{I}\rho:\rho\forall\tau\epsilon\text{I}\Sigma^{\equiv}\nu$], *cargo* [$\forall\kappa\text{A}:\rho\gamma^{\equiv}\Upsilon$].

Заміна англійських звукосполучень українськими звуками нараховує 44 випадки, що складає 0,31%. Ця група охоплює: а) заміну звукосполучення t+s на український [ц], наприклад, у словах *it's* [$\text{I}\tau\sigma$], *operates* [$\forall\Theta\pi^{\equiv}\rho\epsilon\text{I}\tau\sigma$], *aircraft's* [$\forall\epsilon^{\equiv}\kappa\rho\text{A}:\text{ф}\tau\sigma$], – 13 випадків (0,09%); б) заміну фонем /δ/ на /γ/ у звукосполученні [vδρ], наприклад, *hundred* [$\forall\eta\zeta\nu\rho^{\equiv}\delta$], – 6 випадків (0,05%); в) заміну звукосполучення σ+τ+Σ на український [щ], наприклад, у слові *congestion* [$\kappa^{\equiv}\nu\forall\delta Z\epsilon\sigma\tau\Sigma^{\equiv}\nu$], – 5 випадків (0,04%); г) заміну звукосполучення σ+τ+Σ на український подовжений ш, наприклад, у слові *congestion* [$\kappa^{\equiv}\nu\forall\delta Z\epsilon\sigma\tau\Sigma^{\equiv}\nu$] – 4 випадки (0,03%); р) заміну фонем /τΣ/ на український подовжений [ш], наприклад, у слові *congestion* [$\kappa^{\equiv}\nu\forall\delta Z\epsilon\sigma\tau\Sigma^{\equiv}\nu$] – 2 випадки (0,01%); д) заміну англійських звукосполучень [κ]+[φ], [β]+[φ], [ф]+[φ] українськими палаталізованими приголосними [к'], [б'], [ф'], наприклад, *calculated* [$\forall\kappa\{\lambda\kappa^{\circ}\nu\lambda\epsilon\text{I}\tau\text{I}\delta$], *turbulence* [$\forall\tau\zeta:\beta^{\circ}\Upsilon\lambda^{\equiv}\nu^{\tau}\sigma$], *fuel* [$\forall\text{ф}^{\circ}\upsilon:_{\equiv}\lambda$] – 10 випадків (0,07%); е) заміну англійського звукосполучення [ф]+[φ] українським подовженим [фф'], наприклад, у слові *fuel* [$\forall\text{ф}\upsilon:_{\equiv}\lambda$], – 4 випадки (0,03%).

До інших фонетичних відхилень в мовленні українських авіадиспетчерів і пілотів відноситься некоректна вимова веляризованого алофону фонем /v/, наприклад, у словосполученні *station calling* [$\forall\sigma\tau\epsilon\text{I}\Sigma^{\equiv}\nu\forall\kappa\text{O}:\lambda\text{I}\text{N}$] – 16 випадків (0,12%); а також гіперкоректна вимова міжзубних фонем, наприклад, у словах *smooth* [$\forall\sigma\mu\nu:\Delta$], *clothed* [$\forall\kappa\lambda^{\equiv}\Upsilon\Delta\delta$], *forth* [$\forall\text{ф}\text{O}:\text{T}$] – 9 випадків (0,07%).

Отже, у ході аудитивного аналізу аудиторями-фонетистами було зафіксоване кількісне переважання фонемних відхилень у вимові англійських приголосних над фонетичними. Більшу кількість фонемних порушень пояснюємо тим, що фонемні особливості вимовного акценту проявляються незалежно від фонетичного оточення й притаманні усім алофонам. Фонетичні ж відхилення мають місце лише в певній позиції або за певних умов, кількість яких для кожного алофону є обмеженою. Фонемні порушення представлені такими групами: 1) відхилення в результаті впливу артикуляційної бази української мови; 2) заміна англійських звуків українськими; 3) відхилення, зумовлені особливостями ААРД; 4) заміна англійських приголосних на інші англійські звуки. Фонетичні порушення утворюють групи: 1) відхилення під впливом фонетичних законів рідної мови; 2) відхилення, які є результатом надмірного узагальнення фонетичних правил англійської мови; 3) відхилення внаслідок фонемних порушень у вимові суміжних приголосних; 4) відхилення в реалізації носового й бокового проривів; 5) зміна кількості звуків у слові; 6) заміна англійських звукосполучень українськими звуками; 7) інші відхилення. Перспективою дослідження вважаємо з'ясування характеру впливу фонемних і фонетичних відхилень від нормативної вимови англійських приголосних на зрозумілість висловлення в англійськомовному авіаційному радіотелефонному дискурсі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Crystal D. English as a global language / David Crystal. – Cambridge : Cambridge University Press, 2012. – 228 p.
2. Jenkins J. The Phonology of English as an International Language / J. Jenkins. – Oxford : Oxford University Press, 2000. – 258 p.
3. Валігура О. Р. Фонетична інтерференція в англійському мовленні українських білінгвів : [монографія] / О. Р. Валігура. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. – 288 с.
4. Longman Pronunciation Dictionary / Compiled by J. C. Wells. – 3rd impression. – Harlow : Longman, 2008. – 870 p.
5. ICAO Manual of Radiotelephony (Doc 9432 AN/925) / International Civil Aviation Organization. – Montreal, 2006. – 106 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Crystal D. English as a global language / David Crystal. – Cambridge : Cambridge University Press, 2012. – 228 p.
2. Jenkins J. The Phonology of English as an International Language / J. Jenkins. – Oxford : Oxford University Press, 2000. – 258 p.
3. Valihura O. R. Fonetychna Interferenciia v Angliis'komu Movlenni Ukrainiys'kykh Bilingviv : [monohrafiia] [Phonetic Interference in Ukrainian Bilinguals' English Speech: Monograph] / O. R. Valihura. – Ternopil' : Pidruchnyky i Posibnyky, 2008. – 288 s.
4. Longman Pronunciation Dictionary / Compiled by J. C. Wells. – 3rd impression. – Harlow : Longman, 2008. – 870 p.
5. ICAO Manual of Radiotelephony (Doc 9432 AN/925) / International Civil Aviation Organization. – Montreal, 2006. – 106 с.

Матеріал надійшов до редакції 03.06. 2013 р.

Кириченко А. Г. Особенности произносительного акцента в английской речи украинских авиадиспетчеров и пилотов: консонантная система.

Статья посвящена проблеме произносительного акцента в англоязычном авиационном радиотелефонном дискурсе. Рассмотрено отклонения от стандартного произношения в речи украинских авиадиспетчеров и пилотов. Путем анализа данных, полученных в ходе аудитивного анализа экспериментальных образцов речи установлено фонемные и фонетические особенности произношения английских согласных украинцами. Предложено разделение фонемных и фонетических нарушений на группы соответственно с причинами их появления.

Kyrychenko A. G. The Features of Pronunciation Accent in Ukrainian Air Traffic Controllers and Pilots' Speech: Consonantal System.

The growing number of second language varieties of English, caused by its wide use as a lingua franca, has yielded an important area of research addressing the problem of pronunciation accents in international communication, and in aviation radiotelephony discourse in particular. This paper presents the analysis of deviations from standard consonant pronunciation in the speech of Ukrainian air traffic controllers and pilots. Researching the data obtained from expert evaluators' analysis of experimental speech samples, phonemic and phonetic features of English consonant pronunciation in Ukrainian speech were defined. The paper also provides the groups of phonemic and phonetic deviations according to the reasons of their emergence.